

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Agnes Toomsalu

LAUL LASTEAIA RÜHMADES PÕLTSAMAA LASTEAEDADE NÄITEL

bakalaureusetöö

Juhendaja: Inger Kraav

Läbiv pealkiri: Laul lasteaias

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Inger Kraav (PhD)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees: Irja Vaas (mag)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2015

Resümee

Laul lasteaia rühmades Põltsamaa lasteaedade näitel.

Laulmine aitab arendada last igakülgseks ning seda on võimalik teha ka lasteaia igapäevategevustes, mitte ainult muusikategevustes. Käesoleva uurimustöö eesmärgiks oli välja selgitada lasteaiaõpetajate arvamused seoses laulmisega lasteaia igapäevategevustes – kuidas mõjutab laulmist lasteaia nende varasem kogemus laulmisega ning palju ja mis eesmärkidega kasutatakse üldse laulmist lasteaia. Uuringus osales 30 lasteaiaõpetajat Põltsamaalt ning see viidi läbi 2015. aasta aprillis ankeetküsitluse kaudu. Selgus, et 50% uuringus osalenud lasteaiaõpetajatest laulab lastega ja lastele igapäevaselt. Selline tulemus oli küll eeldatavast erinev, kuid sarnane Varjo (2007) saadud tulemustele. Võib öelda, et tehnoloogia ei ole mänginud nii suurt rolli kui autor eeldas ning antud hüpoteesi tulemust mõjutas ilmselt ka antud töö valimi iseloom. Igapäevastest lauljatest suurema osa moodustasid õpetajad, kes tunnevad end teisega koos lauldes vabalt (40%) ning õpetajad, kes võivad ka üksi laulda (38%). Selgus, et laulmise sagedus on suuresti seotud õpetaja enesekindlusega ning sellega, kui oluliseks peetakse laulmist ning mõistetakse selle positiivseid mõjusid.

Märksõnad: lasteaiaõpetajad, laulmine, igapäevased tegevused, laulmise sagedus.

Abstract

Singing in Põltsamaa's kindergarten groups.

Singing can improve child's development in every aspect of life and it can be done in kindergarten and not only in music lessons. The aim of this research was to find out kindergarten teachers' opinions on singing in kindergarten groups everyday- how singing is affected by their previous experiences with singing and in what kind of purposes they use singing. The research had 30 participants from Põltsamaa and it took place in April 2015. The author of this research found that 50% of kindergarten teachers use singing in activities every day. It's not what the author was expecting but it's quite similar to Varjo's (2007) research. It can be said that technology hasn't played that big role in singing and the results may be affected by the characteristics of participants. 40% of the everyday singers feel free to sing with others and 28% feel free to sing by themselves. Author found that singing is connected to confidence and how much kindergarten teachers cherish singing.

Keywords: kindergarten teachers, singing, everyday activities, singing frequency.

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
Muusika olemus.....	5
<i>Muusika koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas.....</i>	<i>5</i>
Laulmine.....	6
<i>Laps kui laulja.....</i>	<i>6</i>
<i>Õpetaja kui laulja.....</i>	<i>8</i>
<i>Teised osapooled rühmaõpetaja kõrval.....</i>	<i>9</i>
Metoodika.....	10
<i>Valim.....</i>	<i>10</i>
<i>Mõõtevahendid.....</i>	<i>10</i>
<i>Protseduur.....</i>	<i>11</i>
Tulemused.....	11
<i>Uuringus osalejate taustaandmed.....</i>	<i>11</i>
<i>Töö hüpoteesid.....</i>	<i>12</i>
Arutelu.....	18
Tänu sõnad.....	21
Autorsuse kinnitus.....	21
Kasutatud kirjandus.....	22
Lisad	

Sissejuhatus

Eesti keele seletav sõnaraamat (s.a.) ütleb, et laulmine on inimese muusikaline eneseväljendus oma hääle abil. Laul on jällegi omakorda see, mida lauldakse. Laulmine on kui kõnelemine muusikas. On teada, et laulu ja kõne vahel on palju seoseid – laul aitab kõnet parandada, kuid näiteks õpitakse tajuma ka erinevaid kõlasid ning parandatakse loovust (Pullerits, 2005; Poll 2012). Lisaks saab muusikaliste tegevuste kaudu nii arendada kui ka kujundada mitte ainult laste muusikalis-loomingulisi võimeid, vaid ka kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ja väärtushoiakuid (Muldma, 2008).

Sotsiaalne areng moodustab olulise osa lapse üldarengust. Teema olulisust näitab ka see, et Koolieelse Lasteasutuse Riiklik õppekava (2008) sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise üheks põhimõtteks on lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine. Muusikalised tegevused loovad soodsa ja turvalise keskkonna ning muusika kaudu saab toimuda ka sotsialiseerumine. Muusika on vajalik ka väikelapse psüühika arenguks ning täidab olulist osa kõikide kultuuride sotsiaalses praktikas (Mithen, 2006).

Minu seminaritöö teema oli „Muusika roll kuni 7aastase lapse arengus” ning käsitlesin seal ka laulu aspekti lapse arengus. Leidsin, et just seda alateemat oleks vaja edasi uurida seetõttu, et laulu olemust lasteaias on vähe uuritud. Lasteaias on küll muusikategevused eraldi muusikaõpetajaga, kuid lapse arenguks peaks muusikat olema rohkem. Oluline oleks teada, mida rühmaõpetajad arvavad laulmisest ning mis eesmärkidega nad ise laulmist kasutavad.

Töö eesmärgiks on välja selgitada lasteaiaõpetajate arvamused seoses laulmisega lasteaia igapäevategevustes – kuidas mõjutab laulmist nende varasem kogemus muusika ja laulmisega ning palju kasutatakse üldse laulmist lasteaias. Heyning (2011) viis läbi uuringu, milles leidis, et pärast muusikalist programmi tundsid uuringus osalejad end laulmises kindlamalt ning avastasid, et on tegelikult võimelised laulma, olenemata laulusõnaseaduse tasemest. Nad tundsid end ka rohkem julgustatuna laulmaks koos eakaaslastega ja lastega ning kasutavad muusikalisi tegevusi edaspidi rohkem. Seetõttu seab autor üheks hüpoteesiks, et õpetajad, kes kahtlevad oma laulusõnaseaduses, laulavad lastega vähem kui õpetajad, kes tunnevad end kindlamalt. Teiseks hüpoteesiks seab autor, et õpetajad, kes tähtsustavad laulmist, laulavad sagedamini kui need, kes laulu nii oluliseks ei pea. Kolmandaks hüpoteesiks seab autor tulenevalt Heyningi (2011) uuringust, et lasteaiaõpetajad eelistavad pigem laulda üksi kui koos kaasõpetajaga. Varjo (2007) bakalaureusetööst tuli välja, et lasteaiaõpetajad kasutasid laulumänge 1-2 korda nädalas. Kuna praegune ühiskond on rohkem tehnoloogiaga seotud kui kaheksa aastat tagasi ning laulmist jääb aina vähemaks eeldab töö autor, et praegusel ajal

kasutatakse laulmist lasteaias harvemini kui 1-2 korda nädalas. Sellest tulenevalt seab töö autor hüpoteesiks, et lasteaiadepetajad kasutavad laulmist lasteaias kord nädalas või harvem.

Muusika olemus

Muusika on üks kaunitest kunstidest, mis seisneb helikombinatsioonide loomises, pidades samal ajal lugu vormiilust ja väljendades tundeid ning mõtteid (Spence, 1995). Eesti keele seletav sõnaraamat (s.a.) ütleb, et muusika on kunstiliik, mille kunstilisi kujundeid luuakse helidega ning tajutakse helidena. Eesti Entsüklopeedia (2006) aga ütleb, et muusika on helikunst, mis avaldub loomingu ja interpretatsiooni kujul.

Käsitledes muusikat lasteaias, saame jagada selle neljaks – laulmine, muusika kuulamine, muusikalis-rütmiline liikumine ja pillimäng (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2011). Muusika kuulamine kui õppeprotsess võib olla oma loomult väga erinev – iseseisev, konkreetsele muusikapalale suunatud kui ka moodus last end aktiivselt väljendama panna. Seda tehes arendatakse lastes näiteks tähelepanu koondamist, mälu, karakteri määratlemist ja sõnavara loomist. Muusikalis-rütmiline liikumine aga loob võimaluse laste liikumisvajaduse rahuldamiseks, mille käigus arenevad lapsed muusikalised ja üldised võimed. Muusika aitab pingetest vabaneda ja on rahustava toimega, pakkudes ka ajaviidet ja meelelahutust (Mäesalu, 2009). Laulmine on lastele kui teist moodi häälekasutusviis. See loob erinevaid võimalusi lapse toetamiseks, nii sotsiaalselt kui ka intellektuaalselt. Pillimäng on üks võimalus kuidas muusika kuulamist, laulmist ja muusikalis-rütmilist liikumist veelgi põnevamaks ja arendavamaks muuta. See suunab laste tähelepanu rütmile ja helikõrgusele ja arendab laste põhivõimeid (Muldma, 2008). On leitud, et ka need inimesed, kes ei tea muusika tehnilisest poolest kuigi palju, saavad seda kuulates intensiivse naudingut. Inimene reageerib muusikalistele stiimulitele nii füsioloogiliselt kui ka psühholoogiliselt. (Mäesalu, 2009).

Muusika koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas

Üks seitsmest õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnast koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas on muusika. Üks õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on ka see, et laps tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2011). Õppe- ja kasvatustöö eesmärk võib tuleneda sellest, et laulmine/muusika on lapse elus oluline.

Kuigi muusika on kirjas kui eraldi valdkond, pannakse õppetöö planeerimisel ja läbiviimisel suurt rõhku ka integreerimisele. Nii nagu teiste valdkondadegagi, lõimitakse muusikat ka erinevate tegevustega rühmas, näiteks keele ja kõne tegevustes, matemaatikas ja kunstisvaldkonnas.

Laulmine

Poll (2012) on öelnud, et laulmine on kõnelemine muusikas. Laulmist võib pidada oma olemuselt inimesele kõige loomulikumaks musitseerimisviisiks, sest igaühel meist on hääl, erinevus on vaid selle kasutamises. Samuti on kõigil isiklik hääletämber, mis ei kordu (Spence, 1995). Inimhäälel on meie planeedi muusikariistadest kõige võimsam instrument ning helil on tervendav mõju. Goldman (2007) arvab, et kõik universumis võngub, ka inimese keha, seetõttu on igal elundil, koel, luul ning mistahes kehaosal isiklik võnkesagedus. Võnkesagedust muutes on võimalik aga haige kehaosa terveks ravida. Kui uskuda tervendavatesse helidesse oleks see kindlasti kasulik ka õpetaja töös. Lapsed aga hakkavad spontaanselt laulma umbes 9-12 kuu vanuselt. Alguses võib see avalduda vokaalse mänguna, sisaldades mustreid erinevatest häälikutest, mida lauldakse enamjaolt stabiilset ühe noodi peal. Pärast 18 elukuud hakkab laps looma selgemini äratuntavaid laulujuppe (Deutsch, 1999; Pullerits, 2005).

Laulmise loomulikkus võib olla ka üheks põhjuseks, miks laulmine on lasteaialaste üheks muusikaliseks meelistegevuseks. Denac (2008) leidis oma uurimuses, kus osalesid lasteaiaõpetajad, lapsed vanuses 5-6 aastat ja nende vanemad ja mille eesmärgiks oli välja tuua lasteaiaõpetajate ja laste huvid muusikavaldkonnas, et laste muusikalisteks lemmiktegevusteks lasteaias on liikumine muusika saatel, laulmine ja instrumentide mängimine. Laste huvides jäid viimasteks muusika kuulamine ja uute muusikapalade loomine, mille põhjuseks võib oletada laste suuremat passiivsust nende tegevustes. Ka koduses keskkonnas on laulmine üheks laste meelistegevuseks muusika saatel liikumise ja muusika kuulamise kõrval.

Laps kui laulja

Lasteaias on laulmine keskseks muusikaliseks tegevuseks. Muldma (2008) on leidnud, et laste jaoks on laulmine sama loomulik häälekasutusviis kui rääkimine. Väga sageli ei erista väikesed lapsed tegelikult kõne ja laulmist. Miks lapsed kõne ja laulmist sageli ei erista võib tuleneda ka sellest, et kõnelemiseks kasutatavat ja rääkimiseks kasutatavat häält ei peakski võtma kui kahte eraldi seisvat üksust, vaid omavahel integreeruvat (Rinta, 2009). Ka laulmine ise võib toetada kõne arengut (Pullerits, 2005).

Laulmise abil saab arendada lapse keelelist arengut ning seejuures ka diktsiooni (Hiiesalu, 1963). Helidega tegeledes on võimalik parandada ka häälikute moodustamise ja hingamise koostööd, erinevate kõlade tajumist ja loovust. Selle jaoks on olemas näiteks häälemängud.

Sinna alla kuuluvad harjutused helitutel konsonantidel, helilistel konsonantidel, vokaalidel ja konsonantidel. Harjutuste tegemiste eelduseks on tähelepanu koondamine, valmisolek ja tegutsemistahe, järelikult haarab see kogu keha tervikuna (Poll, 2012). Erinevad kõnemängud aga pakuvad võimalusi eneseväljenduseks, mälu ja fantaasia arenguks ning on aluseks esmaste muusikaliste väljendusvahendite nagu meetrum, tempo, rütm, dünaamika ja tämber tundmaõppimisele (Pullerits, 2005). Sellest tulenevalt saab öelda, et laulmise arendamiseks saab teha kõnemänge või vastupidi. Kõne omakorda on seotud lugemise arenguga. On leitud, et pidev laulmine aitab kaasa lugemisoskuse kujunemisele ja selle paranemisele (Iwasaki, Rasinski, Yildirim, & Zimmerman, 2013; Slater et al., 2014). Lauludes on kindlad omadused (näiteks meloodia ja rütm), mis aitavad muuta laulud meile meeldejäävateks ja nauditavateks. Sellest tulenevalt jäävad paremini meelde ka sõnad ning algajatel lugejatel paraneb korduva laulmise käigus sõnavara (Iwasaki et al., 2013; Hiiesalu, 1962).

Helid ja laulmine ei ole ainult kõnega seotud. Laulmine arendab last ka kognitiivsel tasandil (Brodsky & Sulkin, 2011; Gromko & Poorman, 1998; Hiiesalu, 1962; Howard, Morford, & Campbell, 2013; Pullerits, 2005). Laulmine haarab keha tervikuna ning hõlmab meis paljusid aspekte. Sidudes erinevates raskusastmetes laulmist teiste tegevustega, nõuab see teadvustatud tähelepanu, arendades samal ajal keskendumisvõimet, koordinatsiooni, mälu ja mootorikat (Pullerits, 2005). Kognitiivse poole pealt on muutusi täheldanud ka Gromko ja Poorman (1998). Nad võrdlesid oma uurimuses kahte 3-4aastaste laste gruppi. Neist pooled osalesid kuue kuu vältel muusikategevustes ning teine pool jäi täielikult muusikalise sekkumiseta. Poole grupi muusikategevus sisaldas endast laulmist, muusikainstrumentide mängimist, rütmilisi mängu ja loovat liikumist. Tulemustest selgus, et lapsed, kes osalesid muusikategevustes arenesid kõvasti puslede kokkupanemises, geomeetrias ja labürintide lahendamises. Kõik need aga sisaldavadki endas taju, tähelepanu, mälu ja mõtlemist.

Kindlasti on oluline laulmise juures ka sotsiaalne pool (Howard et al., 2013). Laulda on võimalik nii üksi, väikestes rühmades kui ka suurtes. Welch jt (2014) uurisid laulmisprogrammis osalevaid algkooli õpilasi kolme aasta vältel ning leidsid, et mida rohkem laps laulmises arenes, seda positiivsem oli ta enesehinnang ja laps tundis, et on rohkem sotsiaalselt kaasatud. Laulmine mitte ainult ei paranda häälekasutust ja hääle kvaliteeti, vaid parandab ka keele omandamist, mis omakorda võimaldab mõista enda ja teiste emotsioone, mis jällegi aitab kaasa lapse sotsiaalsele integratsioonile (Fuchs et al., 2009). Sotsiaalse arengu juures on tähtis eneseväljendus, mis käib väga tihedalt laulmise juurde. Laul on tihti seotud sündmustega, mida üheskoos tähistatakse ja mis aitavad luua meie-tunnet. Pühade ja tähtpäevadega seostuvad rituaalid, millesse kuulub ka laul, peegeldavad sotsiaalseid norme ja

väärtusi ning mõjutavad ka individuaalsust (Sassian & Liimets, 2009). Adachi ja Trehub (2011) viisid läbi uuringu, milles osalesid 4-5aastased Jaapani ja Kanada lapsed. Uurijad palusid luua lastel iseloomult rõõmsaid ja kurbi lugusid. Jaapani lastest tulid sellega toime 44% kui samal ajal sai sellega hakkama 60% Kanada lastest. See vahe tuleneb sellest, et Jaapani lapsi julgustatakse küll mõistma teiste tundeid, kuid palju vähem julgustatakse enda tundeid välja näitama. Kui eneseväljendus ja laulmine on omavahel seotud, siis saab laulmise abil ka ennast paremini väljendama õppida.

Kõikide muusikaliste tegevustega (laulmine, muusika kuulamine, muusikalis-rütmiline liikumine ja pillimäng) on võimalik edukalt kujundada ja arendada lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid. Laul on ka sotsiaal-kultuuriline nähtus, sest ta loob mitmekesiseid võimalusi lapse rahvusliku identiteedi toetamiseks, sotsiaalsete, esteetiliste ja intellektuaalsete võimete kujundamiseks ja arendamiseks (Muldma, 2008).

Õpetaja kui laulja

On leitud, et võrreldes teiste valdkondadega on õpetajatel suur huvi kunsti vastu, mis sisaldab ka muusikat. Õpetajad planeerivad erinevaid muusikalisi tegevusi ning suurim osa sellest tegevusest lähebki just laulmisele, millele järgneb muusika kuulamine ja muusikainstrumentide mängimine. Viimasteks jäävad muusikalis-didaktilised mängud ja muusika loomine (Denac, 2008). Laulmise enda kasutamine tegevustes sõltub aga suuresti õpetaja enesekindlusest. Heyning (2011) uuris küll tudengeid, kes õpivad erinevate suunitlustega algkooliõpetajateks, kuid kindlasti saab mõningaid üldistusi kanda ka üle lasteaiaõpetajatele. Uuringu lõpus, mis hõlmas endast 11 nädala jooksul erinevaid muusikalisi töötubasid, leidis ta, et tudengid tundsid end laulmises kindlamalt ning avastasid, et on tegelikult võimelised laulma, olenemata laulusoskuse tasemest. Nad tundsid end ka rohkem julgustatuna laulmaks koos eakaaslastega ja lastega ning kasutavad muusikalisi tegevusi edaspidi rohkem. Kui tudengid muutusid laulmises enesekindlamaks ja kompetentsemateks ja said aru laulmise positiivsetest mõjudest, kasutasid nad tõenäolisemalt laulmist oma tegevustes. Kuna laulmine on ka üks lasteaialaste muusikalisi meelistegevusi, siis kindlasti võib tõdeda, et sellel on suur roll õpetajatel.

Laste areng muusikalisel mõttes sõltub õpetajate huvist muusikaliste tegevuste vastu, muusikategevuste valikust, muusika valikust ja kogemusest, mis lapsed kodus muusikaga kokkupuutes saavad (Denac, 2008). Whidden (2009) uuris naisi, kes puutusid varases lapsepõlves laulmisega kokku, kuid teenivad nüüd elatist mõne teise erialaga. Ta leidis, et

õpetaja negatiivsetel kommentaaridel oli nendele naistele niivõrd suur mõju, et nad jätsid laulmise enda tuleviku valikuvariantidest ära, kuigi neil oli lapsena huvi selle vastu juba tekkinud. Sellest uurimusest võib järeldada, et ühe sellise lause mõju võib ulatuda kuni täiskasvanueani. Eriti oluline on just koolieelses perioodis luua positiivne, julgustav ja järjepidev huvi erinevate muusikavaldkondade vastu, sest sel perioodil saadud kogemused võivad mõjutada suuresti meie muusikalisi väärtusi tulevikus (Denac, 2008). Lapsed ei ole samal muusikalisel tasemel, kuid nad kõik võivad edasi areneda sellest punktist kui on vaid õpetajapoolset algatust, korraliku juhendamist ning emotsionaalset tuge (Whidden, 2009). Õpetaja peaks endale ka teadvustama, et inimesed on erinevad ja kõikidele ei sobi ühesugused tingimused. Sageli kipuvad lapsed oma häält fosseerima, mistõttu tuleks last algusest peale õigele teele suunata, et hääli viga ei saaks. On tähtis jälgida laulude jõu- ja eakohasust, eeskätt aga meloodia sobivust laste eripäradele (Hedden, 2012; Pullerits, 2005).

Laulmine mängib rolli veel arenevas lapses, kuid mõjutab ka juba täiskasvanuid. Howard et al. (2013) katsest tuli välja, et lasteaialaste vanemad said muusikalisest tegevusest ajutist kergendust stressi vastu ning tunnetasid noorenemist ning muusikalist kasvu, kuna tegelesid keeleliselt ja füüsiliselt uuenduslike ja väljendusrikaste tegevustega. Muusika (sh laulmine) aitab inimesel lõõgastuda ning lõõgastunud olekus maandataksegi stressi (Ross, 2007). Kuna laulmise abil õpib inimene ka oma häält paremini tunnetama ja kasutama, siis on sellest tulevikuski kasu. Näiteks laulmine lapsepõlves või täiskasvanuaes on kasulik hilisemas töös, mis vajab intensiivset häälekasutus. Kuna õpetajad peavad samuti oma häält palju kasutama, siis oleks ka nende töös väga kasulik just varasem laulmiskogemus (Fuchs et al., 2009).

Teised osapooled rühmaõpetaja kõrval

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2011) sätestab, et laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja. Sellest lähtuvalt peaks iga õpetaja mõtlema tegevusi planeerides erinevatele aspektidele, et laps saaks võimalikult igakülselt areneda. Kuna muusika (sh laulmine) arendab last igakülselt, siis on oluline, et õpetaja teadvustaks endale muusika tähtsust. Laps omandab õpitut paremini kui tunneb tegevusest rõõmu. Lastega kaasamine on vajalik nii tegevuste planeerimisel kui ka hilisemal analüüsil. Analüüsides tegevusi ja saades lastelt tagasiside on jällegi võimalik järgmist tegevust paremini planeerida. Tegevuse õnnestumiseks on oluline tegevuse eesmärgistamine ning kindlasti ka laste tagasiside.

On selge, et lasteaiaõpetaja saab teha lapse igakülseks arenguks väga palju, kuid väga oluline on kindlasti ka koostöö. Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2011) sätestab, et

õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärgiks on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös. Õpetajad peavad tihedalt tegema koostöö lastevanematega, et tagada lapsele parim keskkond arenemiseks. Kuna lastevanematel on ka suur roll laste motiveerimisel, siis on väga oluline neid võimalikult palju lasteaia tegevustesse kaasata. Väga sageli toovad lapsed lasteaia kogetu (sh laulud) koju kaasa ning just lastevanematel on võimalus kogetut süvendada ning tekitada lastes positiivseid emotsioone (Acker, Nyland, Deans, & Ferris, 2012). Tehes koostööd lastevanematega on võimalik rikastada koduseid tegevusi muusikaga ning vastupidi. Lisaks lastevanematele tuleb rühmaõpetajal teha koostööd ka teiste liikmetega lasteaia – liikumisõpetajaga, muusikaõpetajaga logopeediga jne. Kui rühmaõpetaja tähtsustab muusikat ning on avatud tihedale koostööle muusikaõpetajaga, saab toimuda veelgi mitmekülgsem lapsest lähtuv õppetöö. Tuttavate laulude laulmine seoses mingi tähtpäevaga (rituaaliga) pakub lastele turvatunnet, aga selleks peab ta olema osaleja, mitte vaataja-kuulaja (Sassian & Liimets, 2009).

Metoodika

Valim

Käesolev empiiriline ja kvantitatiivne uurimus viidi läbi kahes Põltsamaa linna lasteaia. Töös kasutati mugavusvalimit. Planeeritava valimi suuruseks oli 34 lasteaiaõpetajat, kuid uurija sai tagasi 30 ankeeti, mis on 88% laialijagatud ankeetidest. Ühe lasteaia erivajadustega laste neli õpetajat jätsid erineva töökorralduse tõttu ankeetidele vastamata. Valim koosnes naissoost õpetajatest vanuses 21-61 eluaastat. Kõige rohkem vastanuid oli vanuses 41-50 aastat (33,3%) ja 51-61 aastat (33,3%). Järgnesid vastanud vanuses 21-30 aastat (20%) ja 31-40 aastat (13,3%). Uuringust 10 õpetajat oli tööstaažiga 21+ aastat, millele järgnes üheksa õpetajat tööstaažiga 0-5 aastat, kuus õpetajat tööstaažiga 11-15 aastat ja kolm õpetajat tööstaažiga 6-10 aastat. Kõige vähem oli õpetajaid tööstaažiga 16-20 aastat (kaks õpetajat). Kõige rohkem osales uuringus õpetajaid, kes töötasid lastega vanuses 5-7 aastat (kaheksa õpetajat), järgnesid 3-5 aastaste ja 4-6 aastaste laste õpetajad (mõlemaid oli kuus) ning neli õpetas lapsi vanuses 2-5 aastat. Kõige vähem oli õpetajaid, kes töötasid lastega vanuses 2-7 aastat (kaks õpetajat), 4-8 aastat (kaks õpetajat) ja 6-7 aastat (kaks õpetajat).

Mõõtevahendid

Töös kasutati autori poolt juhendaja abiga koostatud ankeeti (vt Lisa 1). Küsimustikus oli 15 küsimust, millest kuus puudutasid taustaandmeid. Küsimustest kolm olid kinnised, üheksa poolkinnised ja kolm lahtised. Küsimustiku esimese lehe alguses oli lühike sissejuhatus antud

teemasse. Küsimustiku esimese osa moodustasid taustaandmeid puudutavad küsimused. Teise osa moodustasid küsimused laulmise olulisuse ja sageduse kohta. Kolmanda osa küsimustikust moodustasid küsimused laulmise läbiviimise kohta ning viimane osa puudutas laulmise teisi osapooli õpetaja kõrval. Ankeedi täitmine võttis aega keskmiselt viis minutit.

Töö autor lasi töö usaldusväärsuse tagamiseks enne ankeetide laialijagamist seal olevad küsimused üle vaadata kahel tegevõpetajal ning ühel muusikakooli direktoril. Tegevõpetajad kontrollisid üle ankeedi arusaadavuse ning andsid mõned soovitusel, mille tulemusena lisas töö autor küsimustikule juurde ühe küsimuse ning parandas osade küsimuste sõnastust. Testi sisereleiaablusnäitaja Cronbach'i α oli 0,6, mis on madalam aktsepteeritavast piirist (Cronbach'i $\alpha = 0,7$).

Protseduur

Töö autor viis uuringu läbi Põltsamaa kahes lasteaias 2015. aasta aprillis. Töö autor küsis uuringu läbiviimiseks luba lasteaia direktoritelt e-posti teel. Autor käis ise kohal mõlemas lasteaias ning andis juhiseid ühe lasteaia direktorile ja teise lasteaia töötajale, mille tulemusena jagasid nad ankeedid laiali ja korjasid kokku. Autor tutvustas lühidalt läbiviidavat uuringut mõlema lasteaia direktorile. Konfidentsiaalsuse tagamiseks ei küsitud ankeedis vastanud õpetajate, nende rühma ega lasteaia nime ning ankeedid jagati ning tagastati kinnises mapis. Ankeedid tagastati uurijale kahe päeva möödudes.

Andmete sisestamiseks kasutas autor andmetöötlusprogrammi Microsoft Excel 2010 ning andmete töötlemiseks programmi SPSS Statistics 22. Töö autor kasutas hüpoteeside keskväärtuste erinevuste usalduse hindamiseks, kus oli kaks üksteisest sõltumatut valimit, Wilcoxon'i märgitesti (*Wilcoxon Signed Ranks Test*).

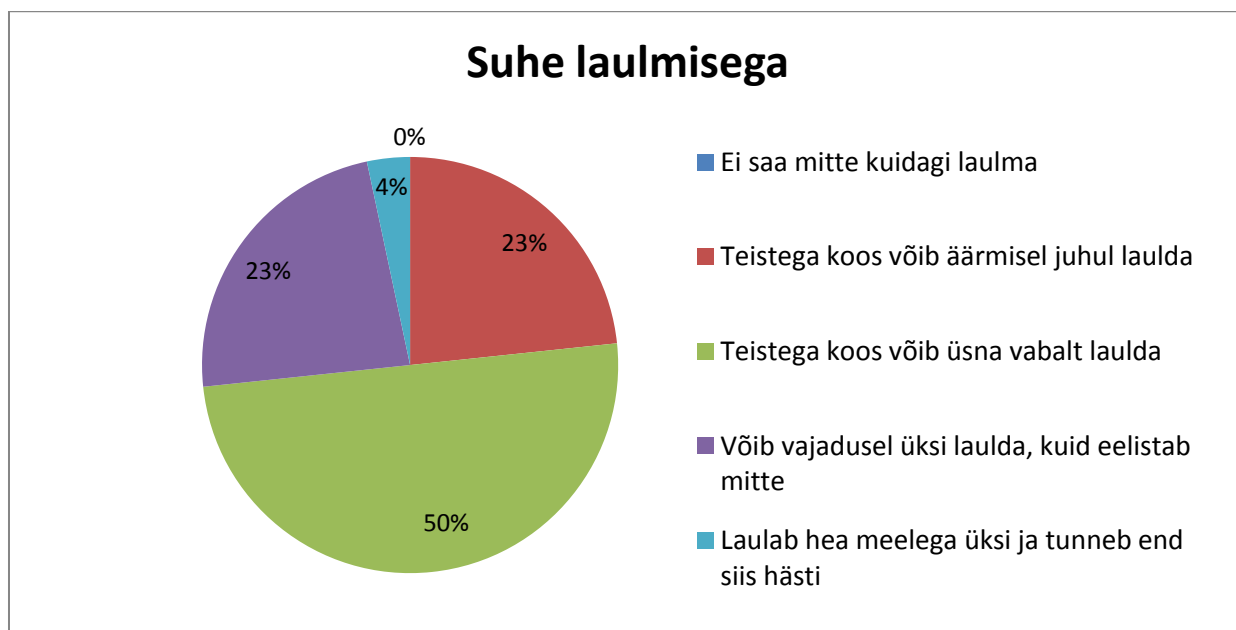
Tulemused

Uuringus osalejate taustaandmed

Lisaks vanusele, tööstaažile ja õpetatavate laste vanusele soovis töö autor teada, missugune on lasteaiaõpetajate varasem kogemus muusikavaldkonnaga. Väga suurel osal vastanutest polnud varasemat kogemust muusikavaldkonnaga (70%; 21 vastanut), see tähendab, et ei ole varem käinud muusikakoolis või õppinud muusikaga seotud eriala ülikoolis. Vastanutest 27% ehk 8 õpetajat valis vastusevariandiks „Muu” ning mainiti ära näiteks kooris osalemist, lühiajalist klaverimängu õppimist ning orkestris mängimist. Üks vastanutest oli õppinud ka muusikakoolis.

Lisaks kogemusele muusikavaldkonnaga soovis töö autor teada saada, kuidas iseloomustavad uuringus osalevad lasteaiaõpetajad oma suhet muusikaga – kui hästi tuntakse end muusikavaldkonnas ja kui palju muusikaga kokku puututakse. Valida tuli viie lause seast endale kõige sobivam. Üks osalejatest jättis sellele küsimusele vastamata. Kõige rohkem vastati, et puututakse muusikaga mõningal määral kokku näiteks tööalaselt või isiklike huvide kaudu (79%; 23 vastanut). Järgnesid osalejad, kes kuulavad muusikat vähe ning teavad sellest minimaalselt (14%; 4 vastanut) ja osalejad, kes puutuvad muusikaga üsna palju kokku ning tunnevad end muusikavaldkonnas kindlalt (7%; 2 vastanut). Ükski uuringus osaleja ei märkinud, et oleks täiesti muusikakauge inimene või puutuks muusikaga väga palju kokku.

Töö seisukohalt oli oluline teada saada, kuidas iseloomustavad uuringus osalevad lasteaiaõpetajad oma suhet laulmisega (vt Joonis 1). Küsimuses tuli valida viie erineva lause vahel endale kõige sobivam. Selgus, et 50% (15 vastanut) lasteaiaõpetajatest võib teistega koos üsna vabalt laulda. Vastanutest 23% (7 vastanut) võib teistega koos äärmisel juhul laulda ning 23% (7 vastanut) võib vajadusel ka üksi laulda, kuid eelistab siiski mitte. Hea meelega laulab üksi ainult 4% (1 vastanu) uuringus osalenud lasteaiaõpetajatest. Ükski osaleja ei valinud vastusevarianti „Mind ei saa mitte kuidagi laulma”.

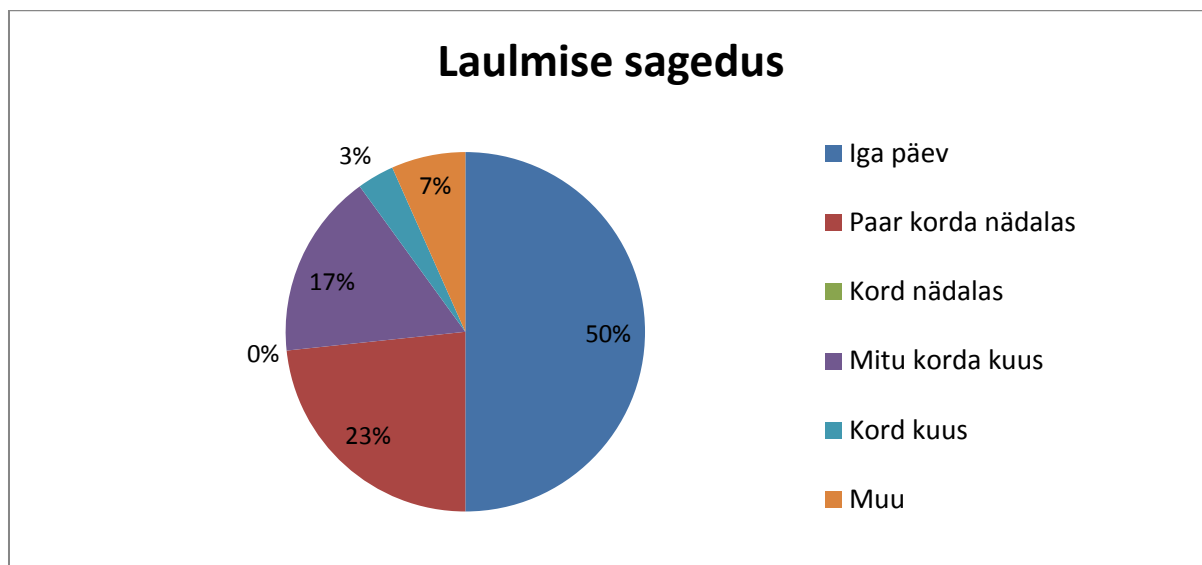

Joonis 1. Lasteaiaõpetajate suhe laulmisega.

Töö hüpoteesid

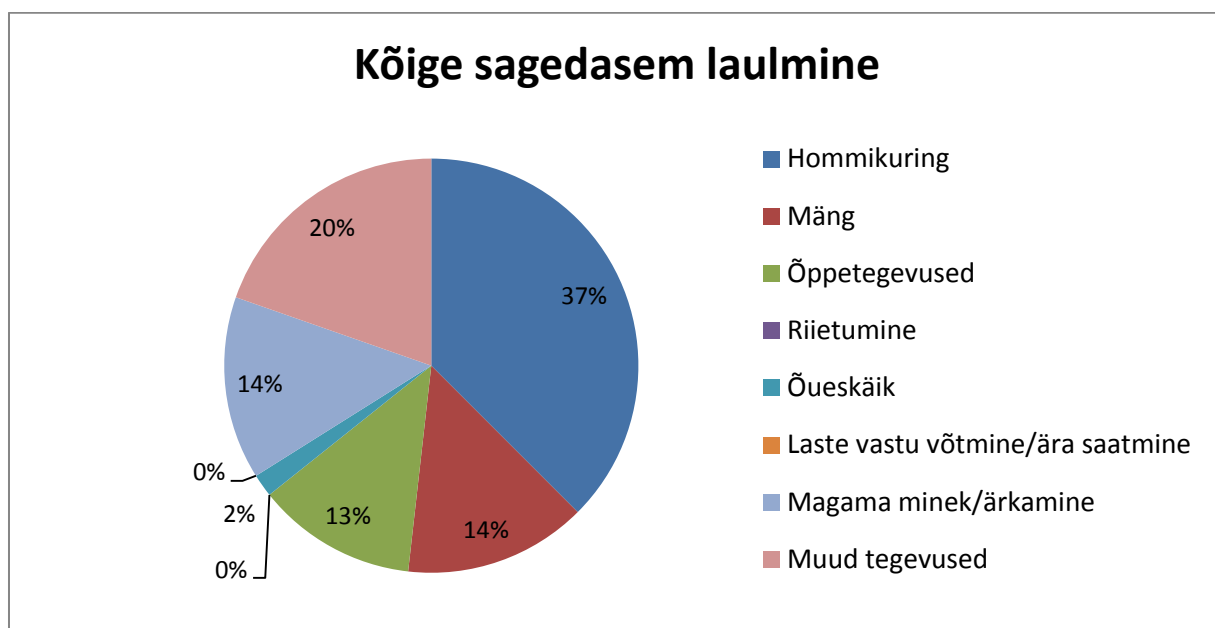
Töö autor seadis üheks hüpoteesiks, et lasteaiaõpetajad kasutavad laulmist lasteaias kord nädalas või harvem. Uuringust selgus, et 50% (15 vastanut) õpetajatest kasutab laulmist rühma tegevustes iga päev (Vt Joonis 2). Paar korda nädalas kasutab laulmist 23% (7

vastanut) uuringus osalevatest lasteaiaõpetajatest ja 17% (5 vastanut) õpetajatest kasutab laulmist mitu korda kuus. Vastajatest 7% (2 vastanut) valis vastusevariandi „Muu” ning toodi välja, et nooremate lastega lauldakse tihemini ja vanematega harvemini ning muusikategevustes lauldakse kaasa. Lasteaiaõpetajatest 3% (1 vastanu) laulab lastega kord kuus. Valikut „Kord nädalas” ei märkinud ära ükski uuringus osalenud lasteaiaõpetaja. Hüpotees ei leidnud kinnitust – peaaegu kolmveerand vastanud lasteaiaõpetajatest (50% igapäevaselt ja 23% paar korda nädalas) laulab lastega ja lastele sagedamini kui kord nädalas.

Joonis 2. Lasteaiaõpetajate laulmise sagedus rühmas.

Lisaks uuris autor ka seda, millistes tegevustes kasutatakse laulmist kõige enam (vt Joonis 3). Selgus, et kõige sagedamini lauldakse hommikuringis, ehk kõige enam valiti vastusevariandi „Sageli” hommikuringi lahtri juures (37%). Sellele järgnesid muud tegevused nagu millegi ootamine (20%), õueskäik (14%), mängimine (14%) ja õppetegevused (13%). Kõige vähem lauldakse õueskäigul (2%) ning ükski uuringus osaleja ei laula sageli laste vastu võtmisel/ära saatmisel ning magama minekul/ärkamisel.

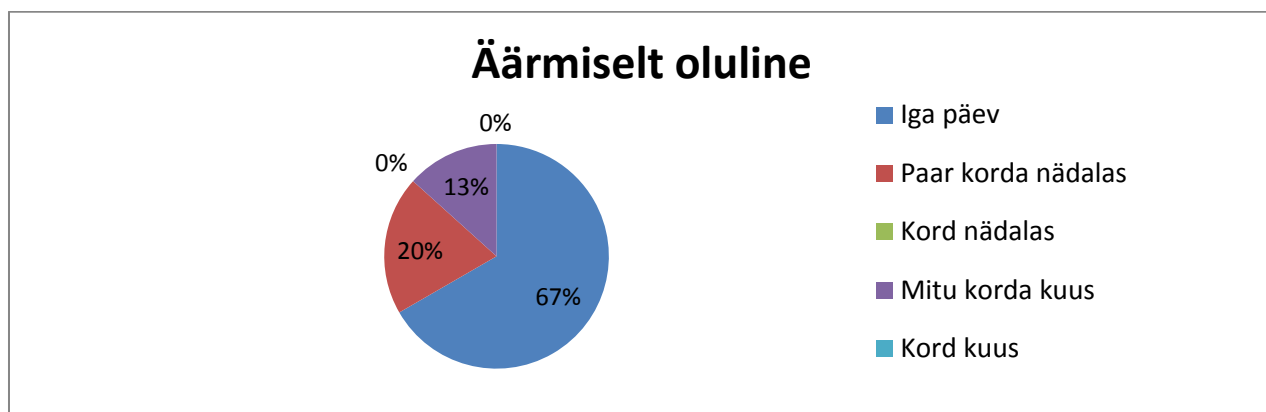
Joonis 3. Tegevused, mille juures valiti kõige rohkem vastusevarianti „Sageli”.

Töö autor seadis hüpoteesiks, et õpetajad, kes kahtlevad oma lauluoskuses, laulavad lastega vähem kui õpetajad, kes tunnevad end kindlamalt. Selle hüpoteesi kontrollimiseks oli ankeedis kaks küsimust. Töö autor kasutas Wilcoxon'i märgitesti ning leidis, et lauluoskuse ja laulmise sageduse vahel on statistiliselt oluline erinevus ($Z = 2,117$; $p < 0,05$). Uuringust selgus, et suur osa igapäevastest lauljatest (40%) tunneb end teistega koos lauldes üsna vabalt. Õpetajatest, kes laulavad lastele ja lastega iga päev, 38% võib vajadusel üksi laulda ning 22% võib äärmisel juhul laulda koos teistega. Üks vastaja, kes laulab samuti lastega iga päev, valis vastusevariandi „Laulan hea meelega üksi ja tunnen end siis hästi”. Hüpotees leidis kinnitust – igapäevaste lauljate seas on rohkem neid, kes laulavad vajadusel üksi (38%) ja neid, kes võivad teistega koos üsna vabalt laulda (40%) ehk siis laulavad igapäevaselt rohkem need õpetajad, kes tunnevad end lauldes kindlamalt.

Teiseks hüpoteesiks seadis töö autor, et õpetajad, kes tähtsustavad laulmist, laulavad sagedamini kui õpetajad, kes laulu nii oluliseks ei pea. Selle hüpoteesi kontrollimiseks uuris töö autor kahe küsimuse vastuseid. Autor soovis teada saada, kui oluliseks peavad lasteaiaõpetajad laulmist rühmas. Küsimuses tuli valida 5 palli skaalal sobiv number (1 – täiesti ebaoluline, 5 – äärmiselt oluline) ning põhjendada valikut. 50% ehk 15 uuringus osalejat märkis, et nende jaoks on lastele laulmine rühmas äärmiselt oluline ning 37% ehk 11 osalejat arvas, et laulmine on oluline. Vastusevariandi üsna oluline valis 10% osalejatest (3 vastanut) ning vastusevariandi ebaoluline 3% (1 vastanu). Ükski uuringus osalenud lasteaiaõpetajatest ei pidanud laulmist täiesti ebaoluliseks.

Teise hüpoteesi teine pool sisaldas laulmise sagedust. Töö autor soovis teada saada, kui tihti kasutavad lasteaiaõpetajad laulmist rühma igapäevategevustes. Küsitlusest selgus, et 50% õpetajatest kasutab laulmist rühma tegevustes iga päev. Paar korda nädalas kasutab laulmist 23% uuringus osalevatest lasteaiaõpetajatest ja 17% õpetajatest kasutab laulmist mitu korda kuus. Vastajatest 7% valis vastusevariandi „Muu” ning toodi välja, et nooremate lastega lauldakse tihemini ja vanematega harvemini ning muusikategevustes lauldakse kaasa. Lasteaiaõpetajatest 3% laulab lastega kord kuus. Valikut „Kord nädalas” ei märkinud ära ükski uuringus osalenud lasteaiaõpetaja.

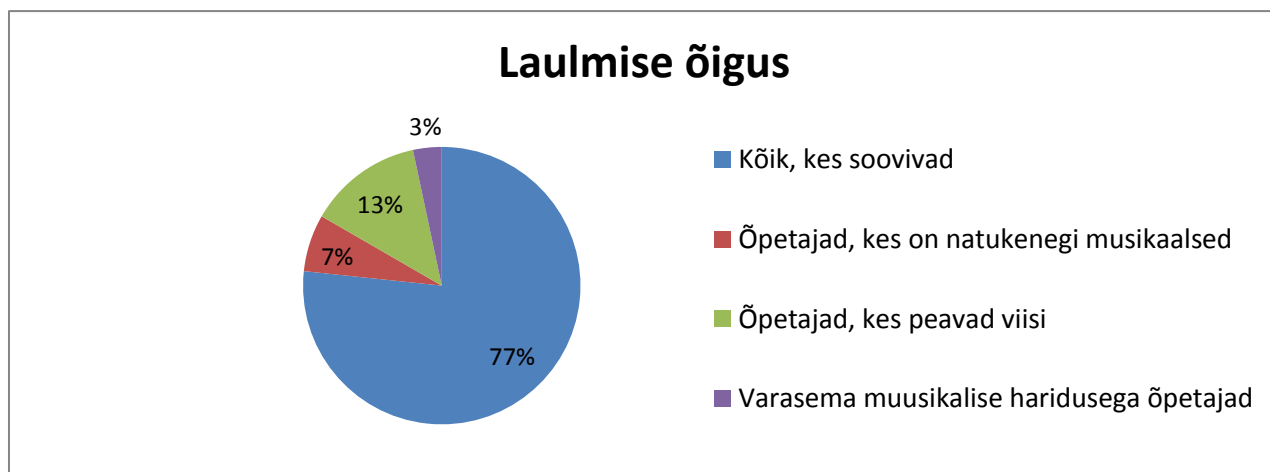
Hüpoteesi kontrollimiseks võrdles autor laulmise sagedust lasteaiaõpetajate vahel, kes peavad laulmist äärmiselt oluliseks (15 õpetajat) ja kes seda niivõrd oluliseks ei pea (15 õpetajat). Töö autor leidis Wilcoxon'i märgitesti kasutades, et laulmise tähtsustamise ja laulmise sageduse vahel on statistiliselt oluline erinevus ($Z = 4,343$; $p < 0,05$). Autor võrdles omavahel vastajaid, kes valisid vastusevariandiks 5 palli skaalal „5” ning vastajaid, kes valisid „4” või vähem. Selgus, et õpetajatest, kes peavad laulmist äärmiselt oluliseks, laulab lastele ja lastega iga päev 67% (vt Joonis 4). Selle valikuvariandi valinutest 20% laulab paar korda nädalas ning 13% mitu korda kuus. Võrdluseks uuris autor vastajaid, kes pidasid laulmist vähem oluliseks, ehk valisid skaalal 4 või vähem. Selgus, et õpetajatest, kes ei pea laulmist äärmiselt oluliseks, laulab lastega iga päev 38%, paar korda nädalas 31%, mitu korda kuus 23% ja kord kuus 8%. Hüpotees leidis kinnitust – õpetajatest, kes peavad laulmist äärmiselt oluliseks, laulavad 67% lastele ja lastega iga päev, samal ajal kui õpetajatest, kes peavad laulmist oluliseks, üsna oluliseks või ebaoluliseks, laulavad 38% vastanutest lastele ja lastega igapäevaselt. Lisaks oli suurem hulk ka neid õpetajaid, kes laulavad lastele paar korda nädalas, mitu korda kuus ning lisandusid ka õpetajad, kes laulavad vaid kord kuus.

Joonis 4. Seos laulmise tähtsustamine ja laulmise sageduse vahel.

Töö autor seadis hüpoteesiks, et lasteaiaõpetajad eelistavad pigem laulda üksi kui koos kaasõpetajaga. Küsimuses sai valida nelja vastusevariandi vahel, mis sisaldas laulmist nii koos kaasõpetajaga kui ka ilma ning koos lastega kui ka lastele. Uuringust selgus, et 38% ehk 20 vastanut eelistab laulda koos kaasõpetaja ja lastega, 31% ehk 16 vastanut eelistab laulda üksinda lastega, 17% ehk 9 õpetajat eelistab laulda koos kaasõpetajaga lastele ning 14% ehk 7 õpetajat eelistab laulda üksinda lastele. Paar vastajat märkis ära ka selle, et nende jaoks ei ole vahet kuidas ja kellele lauldakse. Hüpotees ei leidnud kinnitust, kuna suurem hulk lasteaiaõpetajaid eelistab pigem laulda koos kaasõpetajaga.

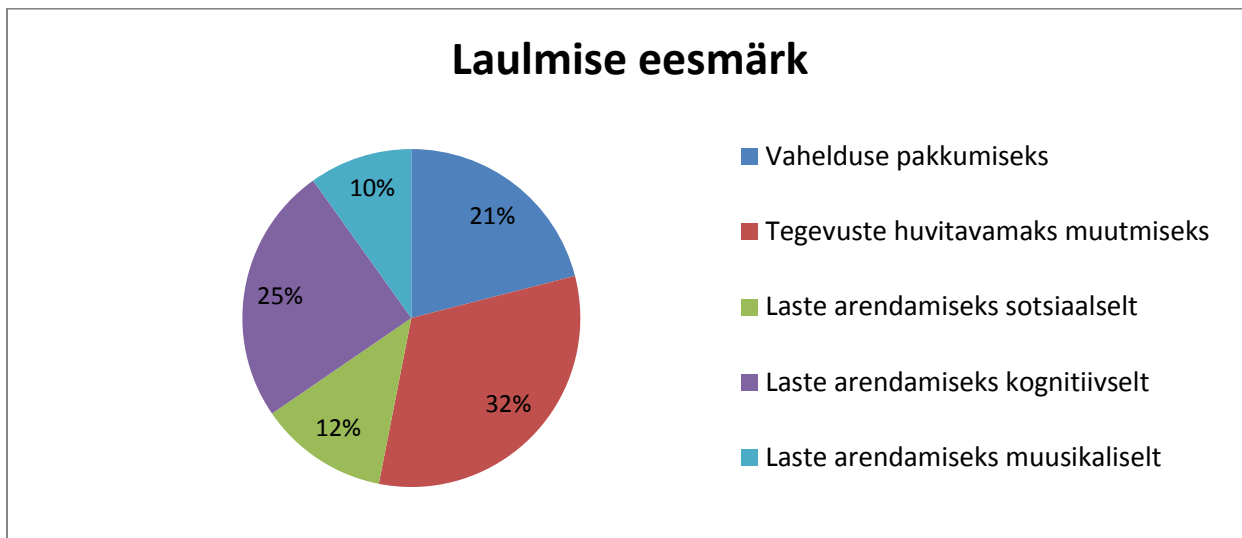
Lisaks uuris töö autor ka seda, mis põhjusel on õpetajad lastele laulmata jätnud, ning kes võiksid nende arvates üldse lastele ja lastega lasteaias laulda (vt Joonis 5). Küsimuse 13st vastanust 6 ehk 46% on jätnud laulmata, kuna leiavad, et ei pea viisi/ei oska laulda, 23% ehk 3 vastanut tunneb end muusikavaldkonnas ebakindlalt ning 23% ehk 3 vastanut valis vastusevariandi „Muu”. Toodi näiteks välja, et sageli pole häält, millega laulda ning iga kord ei tule teemakohased laulud meelde. Vastanutest 8% ehk 1 vastanu ei pea laulmist niivõrd oluliseks. Laulmise õiguse (vt Joonis 5) kohta arvas 77% ehk 23 vastanut, et laulda võivad lasteaias lastele kõik, kes soovivad. Vastanutest 13% ehk 4 leidis, et lastega ja lastele peaksid/võiksid laulda ikkagi need õpetajad, kes peavad viisi ning 7% ehk 2 arvas, et laulda võivad need õpetajad, kes on natukenegi musikaalsed. Küsimusele vastanutest 3% ehk 1 leidis, et lasteaias võivad lastele ja lastega laulda ainult need õpetajad, kellel on varasem muusikaline haridus.

Joonis 5. Laulmise õigus lasteaias lasteaiaõpetajate arvates.

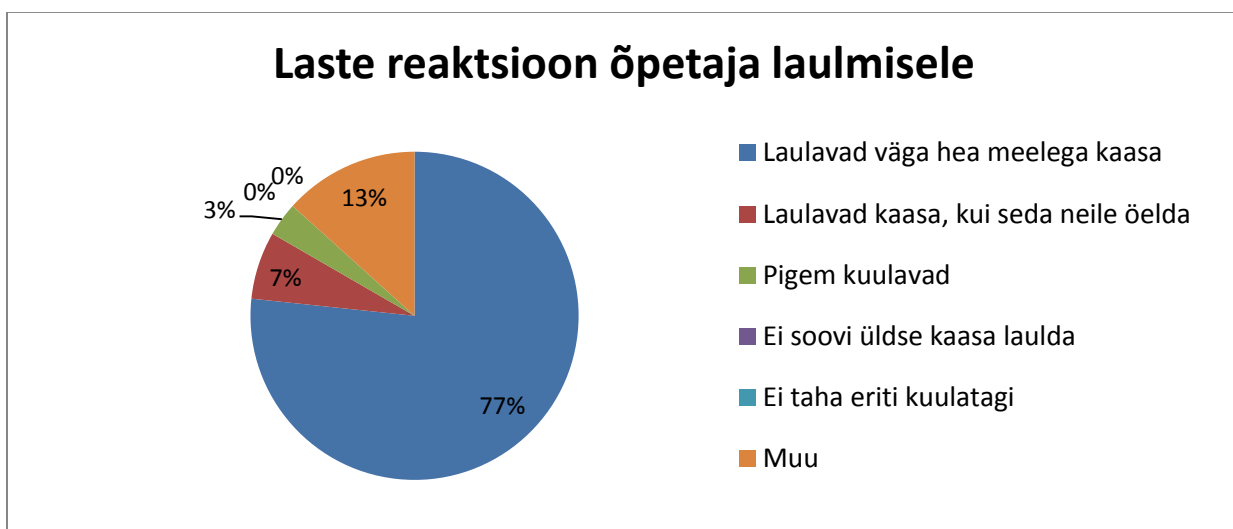
Töö autor soovis teada saada ka seda, mis eesmärgiga kasutavad lasteaiaõpetajad laulmist lasteaias (vt Joonis 6). Küsimuses oli välja toodud viis erinevat võimalikku eesmärki ning võimalus lisada ka ise juurde. Vastajad võisid ära märkida nii mitu eesmärki kui soovisid.

Selgus, et kõige enam kasutatakse laulmist tegevuste huvitavamaks muutmiseks (32%; 26 vastanut). Sellele järgnesid eesmärgid nagu laste arendamine kognitiivsel tasandil (25%), tegevustesse vahelduse pakkumine (21%) ja laste arendamine sotsiaalselt (12%). Kõige vähem märgiti ära, et kasutatakse laulmist laste arendamiseks muusikaliselt (10%).

Joonis 6. Lasteaiaõpetajate eesmärgid laulmise läbiviimiseks.

Lisaks tegevuste eesmärgistamisele oli oluline ka teada saada laste reaktsiooni õpetaja laulmisele (vt Joonis 7) ning õpetajate arvamust koostööst muusikaõpetajaga. Uuringust selgus, et 77% vastanutest on märganud, et lapsed laulavad väga hea meelega kaasa ning 13% õpetajatest on valinud vastusevariandi „Muu”, kus mainiti, et lapsed laulavad kaasa siis kui laul on neile tuttav ning väiksemad lapsed laulavad parema meelega kaasa kui suuremad. Õpetajatest 3% leidis, et pigem soovivad lapsed kuulata õpetaja laulmist kui ise kaasa laulda.

Joonis 7. Laste reaktsioon õpetaja laulmisele.

Arutelu

Neljast hüpoteesist kaks leidsid kinnitust. Varjo (2007) bakalaureusetööst tuli välja, et lasteaiaõpetajad kasutasid laulumänge 1-2 korda nädalas. Sellest tulenevalt seadis töö autor üheks hüpoteesiks, et lasteaiaõpetajad kasutavad laulmist lasteaias kord nädalas või harvem. Autor eeldas, et laulmist lasteaias mõjutab suuresti tehnoloogia suur osakaal meie igapäevaelus ning laulmist jääb lasteaia igapäevategevustes aina vähemaks. See hüpotees ei leidnud kinnitust. Selgus, et 50% uuringus osalenud õpetajatest laulab lasteaias igapäevaselt ning 23% laulab paar korda nädalas ehk õpetajad laulavad sagedamini kui kord nädalas. Hüpoteesile mitte kinnitust saamine võib tuleneda sellest, et Varjo (2007) bakalaureusetöö puudustas ainult laulumänge, kui antud töö autor kasutas laulmist üleüldiselt. Samas tuli välja ka see, et tehnoloogia pole siiski laulmist niivõrd mõjutanud. Pigem võivad mõjutajaks olla lasteaiaõpetajate endi ebakindlus laulmisel ning vähesed teadmised. Võimalik, et sellise tulemuse taga on just valimi iseloom, sest uuringus osalejatest 33,3% olid 41-50 aastased ning 33,3% olid 51-61 aastased. Kindlasti on eakamad inimesed tehnoloogiast kaugemad ning pigem kasutavad seda, mis neile endale tuttavam on.

Üheks paika pidanud hüpoteesiks oli see, et õpetajad, kes tähtsustavad laulmist, laulavad sagedamini kui need, kes laulu nii oluliseks ei pea. Tuli välja, et õpetajatest, kes peavad laulmist äärmiselt oluliseks, laulab lastele ja lastega iga päev 67%, samal ajal kui õpetajad, kes ei pea laulmist äärmiselt oluliseks, laulavad lastele igapäevasel tasandil palju vähem (38% õpetajatest). Selle tulemusega saab seoseid luua Heyningi (2011) uurimusega. Sellest uurimusest selgus, et tudengid, kes teadvustasid laulmise positiivseid mõjusid, kasutasid tõenäolisemalt laulmist oma tegevustes. Võib luua järelduse, et õpetajad, kes peavad laulmist äärmiselt oluliseks ja teavad paremini selle positiivseid mõjusid erinevatele arenguvaldkondadele, laulavad lastele tõenäolisemalt kui õpetajad, kes laulmist niivõrd ei tähtsusta.

Teine paika pidanud hüpotees oli, et õpetajad, kes kahtlevad oma lauluoskuses, laulavad lastega vähem kui õpetajad, kes tunnevad end kindlamalt. Antud tööst selgus, et igapäevaste lauljate seas on rohkem neid, kes laulavad vajadusel üksi (38%) ja neid, kes võivad teistega koos üsna vabalt laulda (40%) ehk siis laulavad igapäevaselt rohkem need õpetajad, kes tunnevad end lauldes kindlamalt. Samalaadse tulemuse sai ka Heyning (2011) oma uurimuses, kus leidis, et arendades õpetaja muusikalist enesekindlust, on õpetaja valmis rohkem lastega laulma, olenemata lauluoskusest. Võib öelda, et laulmine on seotud enesekindlusega ning enesekindluse suurendamiseks saab laulmise abi kasutada. Töö autor leidis ka uuringu käigus seda, et 77% uuringus osalenud õpetajatest leidis, et lasteaias võiksid laulda kõik, kes vähegi

soovivad. Sellest võib järeldada, et kuigi suurem osa meist leiab, et laulda võivad ka need õpetajad, kes tegelikult viisi ei pea või muusikalist haridust ei oma, siis jääb laulmine ikkagi õpetaja ebakindluse tõttu läbiviimata. Tööst selgus ka see, et 46% vastanud õpetajatest jätabki laulmata just selle tõttu, et arvatakse end mitte viisi pidavat. Kui arendada õpetajate enesekindlust muusikavaldkonnas ja eriti just laulmise osas, oleks lasteaias palju rohkem laulmist.

Teine hüpotees, mis ei pidanud paika oli, et lasteaiaõpetajad eelistavad pigem laulda üksi kui koos kaasõpetajaga. Antud uuringust selgus, et 38% vastanutest eelistab laulda koos kaasõpetaja ja lastega, 31% eelistab laulda üksinda lastega, 17% koos kaasõpetaja ja lastega ning 14% üksinda lastele. Paar vastajat märkis ära ka selle, et nende jaoks ei ole vahet kuidas ja kellele lauldakse. Võiks eeldada, et kui tuntakse end laulmisel ebakindlalt, ei soovita seda jagada teise omaealise inimesega. Samas võib öelda ka seda, et just teistega koos lauldes saab end mugavamalt tunda, sest enda hääl ei tõuse niivõrd esile. Selle koha peal tekib ebakõla Heyningi (2011) uurimusega, millest selgus, et alles pärast muusikalise programmi lõpetamist, olid tudengid rohkem nõus oma eakaaslastega koos laulma. Kindlasti ei saagi üks-ühele kahte erineva mahuga uuringut võtta. Oluliseks faktoriks võib olla ka see, et lasteaias on enamasti rühma õpetajad kaua koos töötanud, tunnevad end üksteisega kindlalt ning pigem ollakse üksteisele toeks, kui töötatakse eraldi. Antud uuringuski oli valimi seas kõige rohkem õpetajaid tööstaažiga üle 21 aasta.

Uuringu käigus soovis töö autor teada saada, mis eesmärkidega kasutavad lasteaiaõpetajad laulmist lasteaia igapäevategevustes ja milline on laste reaktsioon sellele. Selgus, et kõige enam kasutavad lasteaiaõpetajad laulmist tegevuste huvitavamaks muutmiseks (32%). Sellele järgnesid eesmärkidena laste arendamine kognitiivselt (25%) ja vahelduse pakkumine tegevustesse (21%). Sellisel tulemusel võib seos olla sellega, et õpetajad teadvustavad endale, et lastele on vaja luua positiivne ja julgustav keskkond. Muutes tegevust huvitavamaks ja pakkudes lastele vaheldus, ongi õpetajal võimalik luua lapsele parem keskkond õppimiseks ja arenemiseks (Denac, 2008). Kindlasti mängib sellises tulemuses suurt rolli see, et tegevuste planeerimisel ja läbiviimisel pööratakse suur rõhku lapsest lähtumisele ning mitmekesisele õppele. Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2011) sätestab, et õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös. Tööst tuli välja ka see, et õpetajad, kes tähtsustavad rohkem laulmist, laulavad lastele ja lastele sagedamini kui õpetajad, kes laulmist niivõrd ei tähtsusta. Väga paljud õpetajad, kes valisid ankeedile vastates variandi äärmiselt oluline, märkisid sealjuures ära ka laulmise positiivsed mõjud ning ka see mõjutas laulmise sagedust. Kuna laste arendamine sotsiaalsel ja

kognitiivsel tasandil jäi õpetajate arvates tahapoole, siis kindlasti tuleks selle olukorra parandamiseks õpetajatele tutvustada just neid tegureid laulmises. Laste arendamine muusikaliselt võis jääda kõige viimaseks variandiks, kuna õpetajad leiavad, et sellega tegelebki eraldi muusikaõpetaja ning nende omapoolne laste arendamine muusikaliselt pole enam vajalik. Uuringust selgus, et 77% õpetajatest on märganud, et lapsed laulavad hea meelega kaasa. Lisaks toodi välja ka seda, et parema meelega lauldakse siis kaasa kui on tuttav laul ning nooremad lapsed laulavad parema meelega kui vanemad. Denaci (2008) uurimusest tuli välja, et üheks laste muusikaliseks lemmiktegevuseks lasteaia on laulmine ning kindlasti on sellel seos ka antud töö tulemustega. Kui õpetajad teadvustaksid endale, et lastele meeldib laulda ning innustaksid neid veelgi rohkem laulma, laulaksid ehk vanemadki lapsed parema meelega kaasa, sest on harjunud seda tegema.

Last arendava keskkonna loomises on palju osapooli. Kindlasti on väga suur roll kodusel keskkonnal ja rühmaõpetajatel, kuid nende kahe keskkonna vahel peab olema tihe koostöö. Samuti on vajalik lastevanemate aktiivne kaasamine lasteaia tegevustesse, mis on omakorda motiveeriv ka lastele. Almann (2004) toob esile, et lapsevanemad on koostöö suhtes muutunud teadlikumaks ja aktiivsemaks, samas on ka nõudlikumad. Igakülgses koostöös on olulisel kohal ka teised lasteaia töötajad, seal hulgas muusikaõpetaja. Töö autor soovis teada saada, milline peaks rühmaõpetaja arvates olema koostöö rühma- ja muusikaõpetaja vahel. Selgus, et 63% õpetajate arvates peaks koostöö olema väga tihe. Seega peaks nende arvates muusikaõpetaja andma rühmaõpetajale igakülgselt nõu laste igapäevategevuste rikastamiseks muusikaliselt ning rühmaõpetaja peaks aitama muusikaõpetajat ürituste korraldamisel ja läbiviimisel (nt. aitab rühmaõpetaja ürituste eel lauluproove läbi viia). Õpetajatest 37% leidis, et koostöö peaks küll olema tihe, kuid mitte väga suures mahus. Võimalik, et õpetajatevahelise koostöö tähtsustamine võib tulla ka sellest, et lapsevanemad tunnevad aina rohkem huvi laste tegevuste vastu lasteaia ning see nõuab paratamatult erinevate osapoolte koostööd. Kindlasti mängib rolli ka see, kui palju tähtsustab õpetaja laulmist. Kui õpetaja tähtsustab väga laulmist, on ta valmis ka tihedamaks koostööks muusikaõpetajaga ning kaasab tõenäolisemalt muusikat (sh laulmist) lasteaia igapäevategevustesse.

Kuna töö valimiks oli vaid 30 lasteaiaõpetajat Põltsamaalt siis ei saa suuremaid üldistusi teha. Saadud tulemused ja tehtud järeldused kehtivad vaid Põltsamaa lasteaedade kohta. Kindlasti võiks uurida sama teemat laialdasemalt, kaasates töösse suurema valimi. Kuna tööst ilmnes ka see, et väiksemate lastega lauldakse sagedamini kui suurematega, saaks tulevikus uurida laulmist erinevates vanustes lastega, näiteks keskendudes ühele vanusevahemikule või võrreldes erinevaid vanusevahemikke. Kindlasti oleks huvitav uurida ka seda, milliseid laule

täpsemalt lasteaiatõpetajad kasutavad ning tuua sisse ka tehnoloogia faktor – mis vahendeid ja kuidas kasutavad õpetajad muusika või laulmise sisse toomiseks rühma igapäevategevustesse. Töö tugevuseks on see, et analüüsitud on just rühmatõpetajate igapäevategevusi ning selle alusel on võimalik edaspidiseid õpetajate täiendkoolitusi planeerida.

Tänu sõnad

Töö autor tänab uuringus osalenud lasteaiatõpetajaid ning lasteaedade direktoreid meeldiva ja sujuva koostöö eest.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Autori allkiri:

Kuupäev:

Kasutatud kirjandus

- Acker, A., Nyland, B., Deans, J., & Ferris, J. (2012). Young children and singing: Music as a language that encourages home/centre understanding in early childhood. *Victorian Journal Of Music Education*, 15(1), 12-21. Külastatud aadressil
<http://eds.a.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ee/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=1bdc2b35-fcd9-4994-bc83-4f23362e1466%40sessionmgr4005&vid=5&hid=4210>.
- Adachi, M., & Trehub, S. E. (2011). Canadian and Japanese preschoolers' creation of happy and sad songs. *Psychomusicology: Music, Mind And Brain*, 21(1-2), 69-82. Külastatud aadressil
<http://eds.a.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ee/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=23b12d86-c9b1-413f-8aed-e3178c1ae641%40sessionmgr4001&vid=15&hid=4103>.
- Almann, S. (2004). Kodu ja lasteasutuse partnerlus-edu võti koostöös. M. Kukerman (Toim), *Koostöö- lapse arengu võti*. Pärnu: Ettekannete kogumik. (lk15-19). Tallinn: Ilo.
- Brodsky, W., & Sulkin, I. (2011). Handclapping Songs: A Spontaneous Platform for Child Development among 5-10-Year-Old Children. *Early Child Development And Care*, 181(8), 1111-1136. Külastatud aadressil
<http://www.tandfonline.com.ezproxy.utlib.ee/doi/full/10.1080/03004430.2010.517837#abstract>.
- Denac, O. (2008). A Case Study of Preschool Children's Musical Interests at Home and at School. *Early Childhood Education Journal*, 35(5), 439-444. Külastatud aadressil
<http://eds.a.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ee/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=fc1fa396-0708-4424-93e9-644df7f450e4%40sessionmgr4002&vid=4&hid=4103>.
- Deutsch, D. (1999). *The Psychology of Music. Second edition*. London: Academic Press.
- Eesti Entsüklopeedia. (2006). *Muusika*. Külastatud aadressil
<http://entsyklopeedia.ee/artikkel/muusika3>.
- Eesti keele seletav sõnaraamat (s.a.). *Laul*. Külastatud aadressil
<http://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=laul&F=M>
- Eesti keele seletav sõnaraamat. (s.a.). *Muusika*. Külastatud aadressil
<http://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=muusika&F=M>.
- Fuchs, M., Meuret, S., Thiel, S., Täschner, R., Dietz, A., & Gelbrich, G. (2009). Influence of Singing Activity, Age, and Sex on Voice Performance Parameters, on Subjects' Perception and Use of Their Voice in Childhood and Adolescence. *Journal Of Voice*, 23, 182-189. Külastatud aadressil
<http://www.sciencedirect.com.ezproxy.utlib.ee/science/article/pii/S0892199707001269?>

- Goldman, J. (2007). *Tervendavad helid*. Tallinn: Pilgrim.
- Gromko, J. E., & Poorman, A. S. (1998). The Effect of Music Training on Preschoolers' Spatial-Temporal Task Performance. *Journal Of Research In Music Education*, 46(2), 173-81. Külastatud aadressil <http://www.jstor.org.ezproxy.utlib.ee/stable/pdf/3345621.pdf?acceptTC=true>
- Hedden, D. (2012). An Overview of Existing Research about Children's Singing and the Implications for Teaching Children to Sing. *Update: Applications Of Research In Music Education*, 30(2), 52-62. Külastatud aadressil <http://upd.sagepub.com.ezproxy.utlib.ee/content/30/2/52.full.pdf+html>.
- Heyning, L. (2011). "I Can't Sing!" the Concept of Teacher Confidence in Singing and the Use within Their Classroom. *International Journal Of Education & The Arts*, 12(13). Külastatud aadressil <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ962618.pdf>.
- Hiiesalu, E. (1962). *Muusika seostamisest teiste õppeainetega*. Tallinn: Kommunist.
- Howard, K., Morford, J. B., & Campbell, P. S. (2013). Get-in-the-groove music: Rhythmicizing with young children. *International Journal Of Community Music*, 6(3), 295-309. Külastatud aadressil <http://eds.a.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ee/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=23b12d86-c9b1-413f-8aed-e3178c1ae641%40sessionmgr4001&vid=8&hid=4103>.
- Iwasaki, B., Rasinski, T., Yildirim, K., & Zimmerman, B. S. (2013). Let's Bring Back the Magic of Song for Teaching Reading. *Reading Teacher*, 67(2), 137-141. Külastatud aadressil <http://eds.b.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ee/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=588999db-76df-4779-8f09-accf3bac38ed%40sessionmgr112&vid=19&hid=108>.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2011). Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/12970917?leiaKehtiv>.
- Mithen, S. (2006). *The singing neanderthals: The origins of music, language, mind and body*. Cambridge: Harvard University Press.
- Muldma, M. (2008). Muusikaline kasvatus. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 256-269). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Mäesalu, M. (2009). Kuidas, kus ja miks kuulavad noored muusikat? A.Liimets (koost., toim.). *Muusikalise kontegellikkuse ühendused identiteedi ja diferentsiga*. Tallinn: Tallinna Ülikool, 95-108.
- Poll, A. L. (2012). *Häälemängud*. Tallinn: Alfapress.

- Pullerits, M. (2005). Laps ja muusika. Kivi, L., & Sarapuu, H. (Koost.). *Laps ja lasteae*. Tartu: Atlex.
- Rinta, T. (2009). Children's 'speaking and singing voices' are one voice: evidence from perceptual analyses of independent voice parameters. *Journal Of Music, Technology & Education*, 2(2/3), 127-140. Külastatud aadressil <http://eds.a.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ee/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=23b12d86-c9b1-413f-8aed-e3178c1ae641%40sessionmgr4001&vid=4&hid=4103>.
- Ross, J. (2007). *Kaksteist loengut muusikapsühholoogiast*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Sassian, K.S. & Liimets, A. 2009. Muusika rollist setode koduses kasvatuses. Liimets, A. (koost., toim). *Muusikalise kontegelikkuse ühendused identiteedi ja diferentsiga*. Tallinn: Tallinna Ülikool, 133-161.
- Slater, J., Strait, D. L., Skoe, E., O'Connell, S., Thompson, E., & Kraus, N. (2014). Longitudinal Effects of Group Music Instruction on Literacy Skills in Low-Income Children. *Plos ONE*, 9(11), 1-9. Külastatud aadressil <http://eds.a.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ee/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=fc882d2d-3815-4f47-a547-07004e5aae84%40sessionmgr4003&vid=15&hid=4203>.
- Spence, K. (1995). *Raamat muusikast*. Tallinn: Koolibri.
- Varjo, P. (2007). *Laulumängude kasutamine Viljandi linna lasteaeades*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Welch, G. F., Himonides, E., Saunders, J., Papageorgi, I., Sarazin, M., Aujla, I., & Van Staden, A. (2014). Singing and social inclusion. *Frontiers In Psychology*, 5211-222. Külastatud aadressil <http://eds.a.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ee/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=fc882d2d-3815-4f47-a547-07004e5aae84%40sessionmgr4003&vid=11&hid=4203>.
- Whidden, C. (2009). Hearing the Voice of Non-Singers through Narrative. *Canadian Music Educator / Musicien Educateur Au Canada*, 50(3), 24-27. Külastatud aadressil <http://eds.a.ebscohost.com.ezproxy.utlib.ee/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=fc882d2d-3815-4f47-a547-07004e5aae84%40sessionmgr4003&vid=4&hid=4203>.

Lisad

Lisa 1. Lasteaiaõpetajatele jagatud ankeet.

Lugupeetud lasteaiaõpetaja!

Eestlased on tuntud kui laulurahvas ning on oluline, et see oleks nii ka edaspidi. Tahame, et lapsed õpiksid laulu kuulama, nautima ja ka ise laulma, seega peaks lapse argipäeva kuuluma laul. Parema ülevaate saamiseks laulust lasteaias soovin teada saada õpetajate arvamusi ja eesmäärke seoses laulmisega.

Olen Tartu Ülikooli tudeng Agnes Toomsalu ning teen bakalaureusetööd, mille teemaks on laul lasteaias. Aitäh, et olete võtnud aega küsimustiku vastamiseks. Ankeet on anonüümne ja tulemusi kasutan vaid oma uurimistöös. Vastan hea meelega tekkivatele küsimustele.

Agnes Toomsalu

Tartu Ülikool

Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava III kursus

agnestoomsalu@gmail.com

Tõmmake palun sobivale vastusevariandile ring ümber või vajadusel lisage see ise.

1. Teie vanus:
2. Kui kaua olete õpetajana töötanud?
.....
3. Mis vanuses lastega töötate?
.....
4. Milline on Teie varasem kogemus muusikavaldkonnaga?
 - a) Pole varasemat kogemust muusikavaldkonnaga
 - b) Olen õppinud muusikakoolis/muusika kallakuga koolis
 - c) Olen õppinud ülikoolis mõnda muusikaga seotud eriala
 - d) Muu.....
5. Märkige ära lause, mis iseloomustab Teie suhet muusikaga kõige paremini.
 - a) Olen täiesti muusikakauge inimene

- b) Kuulan muusikat vähe ning tean sellest ka minimaalselt
- c) Puutun muusikaga mõningal määral kokku (nt. tööalaselt, isiklikud huvid)
- d) Puutun muusikaga üsna palju kokku ja tunnen end muusika valdkonnas kindlalt
- e) Puutun muusikaga väga palju kokku- valdan teooriat, olen kursis muusikaajalooga, tean Eesti ning maailma muusikat, mängin mõnda muusikainstrumenti.

6. Märkige ära lause, mis iseloomustab Teie ja laulmise suhet kõige paremini.

- a) Mind ei saa mitte kuidagi laulma
- b) Teistega koos võin äärmisel juhul laulda
- c) Laulan teistega koos üsna vabalt
- d) Võin vajadusel üksi laulda, kuid eelistan mitte
- e) Laulan hea meelega üksi ja tunnen end siis hästi

7. Kui oluliseks peate laulmise kasutamist rühma tegevustes 5 palli skaalal (1- täiesti ebaoluline, 5- äärmiselt oluline)? Põhjendage.

1 2 3 4 5

.....

.....

8. Kui sageli laulate lastele/lastega?

- a) Iga päev
- b) Paar korda nädalas
- c) Kord nädalas
- d) Mitu korda kuus
- e) Kord kuus
- f) Muu.....

9. Märkige ristikesega ära laulmise sagedus erinevate tegevuste puhul.

	Sageli	Vahetevahel	Mitte kunagi
Hommikuring			
Mäng			
Õppetevused			
Riietumine			

Õueskäik			
Laste vastu võtmine/ära saatmine			
Magama minek/ärkamine			
Muud tegevused (nt. kätepesu, millegi ootamine)			

Kui laulate lastega/lastele sageli, ei pea järgmisele (10.) küsimusele vastama.

10. Mis põhjusel olete jätnud lastega/lastele laulmata?

- a) Tunnen end muusika valdkonnas ebakindlalt
- b) Tunnen, et ei pea viisi/ei oska laulda
- c) Ei pea laulmist niivõrd oluliseks
- d) Muu.....

11. Kuidas eelistate laulda?

- a) Üksinda lastele
- b) Koos kaasõpetajaga lastele
- c) Üksinda lastega
- d) Koos kaasõpetaja ja lastega
- e) Muu.....

12. Mis eesmärgiga kasutate laulmist? Võib valida ka mitu varianti.

- a) Vahelduse pakkumiseks
- b) Tegevuse huvitavamaks muutmiseks
- c) Laste arendamiseks sotsiaalselt
- d) Laste arendamiseks kognitiivselt (mõtlemine, mälu, taju, tähelepanu)
- e) Laste arendamiseks muusikaliselt
- f) Muu.....

13. Kuidas reageerivad lapsed kui kaasate tegevusse laulmise?

- a) Laulavad väga hea meelega kaasa
- b) Laulavad kaasa, kui seda neile öelda
- c) Pigem kuulavad
- d) Ei soovi üldse kaasa laulda

- e) Ei taha eriti kuulatagi
- f) Muu.....

14. Kes Teie arvates peaksid/võiksid üldse lasteaias lastega/lastele laulda?

- a) Kõik, kes soovivad
- b) Õpetajad kes on natukenegi musikaalsed
- c) Õpetajad kes peavad viisi
- d) Varasema muusikalise haridusega õpetajad
- e) Muu.....

15. Milline peaks Teie arvates olema rühmaõpetaja ja muusikaõpetaja vaheline koostöö?

- a) Väga tihe- muusikaõpetaja annab igakülgset nõu, kuidas lapsi rühmas igapäevaselt muusikaliselt rikastada, rühmaõpetaja aitab muusikaõpetajat ürituste korraldamisel ja läbiviimisel (nt. aitab rühmaõpetaja ürituste eel lauluproove läbi viia).
- b) Üsna tihe- muusikaõpetaja annab vajadusel rühmaõpetajale nõu muusika valdkonna kohta, õpetajad aitavad vajadusel üksteist ürituse korraldamisel ja läbiviimisel.
- c) Minimaalne- muusikaõpetaja ja rühmaõpetaja teevad koostööd ainult vastavalt vajadusele (nt. eesmärkide kooskõlastamine, laste viimine-toomine, korralduslik pool üritustel).
- d) Muu.....
.....

AITÄH!

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina,

AGNES TOOMSALU

sünnikuupäev:

21.07.1993

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

LAUL LASTEAIA RÜHMADES PÕLTSAMAA LASTEAEDADE NÄITEL

mille juhendaja on

INGER KRAAV (PhD)

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi Dspace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 18.05.2015